End Semester Examination, 2021

Semester - I

Sanskrit

PAPER - SAN-102

Full Marks : 40

Time : 2 Hours

(सर्वेषां प्रश्नानामुत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च प्रदेयम्)

1) यथानिर्देशं प्रश्नाः समाधेया : –

क) प्रश्नद्वयं समाधेयम् — 2×2=4

i) पञ्चमहायज्ञानां वर्णनं कुत्र उपलभ्यते ? कौ नाम योगक्षेमौ ?

ii) भूतयज्ञः कः ? मनुष्ययज्ञः कः ?

iii) शुनःशेपाख्यानं कस्य वेदस्य कस्मिन् अध्याये कस्मिन् यागप्रसङ्गे च आम्नातम्।

iv) हरिश्चन्द्रः कः आसीत् ? तस्य पुत्रस्य नाम किम् ?

ख) प्रश्नद्वयं समाधेयम् — 2×2=4

i) इन्द्रः यक्षस्थाने कां दृष्टवान् ? सा कीदृशी आसीत् ?

ii) केनोपनिषदि प्रथमे मन्त्रे शिष्यस्य प्रश्नः कः ?

iii) बृहदारण्यकोपनिषदः चतुर्थाध्यायस्य चतुर्थं ब्राह्मणं केन नाम्ना परिचितः ? तत्र कयोः संवादः विद्यते ?

iv) जनकः याज्ञवल्क्याय किमर्थं सहस्रं गाः ददौ ?

2.क) यथेच्छं द्वयोः व्याख्या कार्या — 4×2=8

i) पञ्चैव महायज्ञाः

(Turn Over)

ii) स्वाध्यायो वै ब्रह्मयज्ञः

iii) नानाश्रान्ताय श्रीरस्तीति रोहित शुश्रुम ।
पापी नृषद्वरो जन इन्द्र इच्चरतः सस्वा चरैवेति ।।

iv) आस्ते भग असीनस्योर्ध्वस्तिष्ठति तिष्ठतः।
शेरे निपद्यमानस्य चराति चरतोभगश्चवेति ।।

ख) यथेच्छं द्वयोः व्याख्या कार्या— **4×2=8**

i) केनेषितं पतति प्रेषितं मनः केन प्राणः प्रथमः प्रैति युक्तः।
केनेषितां वाचमिमां वदन्ति चक्षुः श्रोत्रं क उ देवो युनक्ति ।।

ii) न तत्र चक्षुर्गच्छति न वाग्गच्छति न मनो
न विद्मो न विजानीमो यथैतदनुशिष्यात् ।
अन्यदेव तद्विदितादथो अविदितादधि ।।

iii) तद् यथा तृणजलायुका तृणस्यान्तं गत्वान्य –
माक्रमामाक्रम्या त्मानमुपसंहरत्येवमेवायमा –
त्मेदं शरीरं निहत्याविद्यां गमयित्वान्यमा –
क्रममाक्रम्यात्मानमुपसंहरति ।।

iv) आत्मानं चेद्विजानीयादयमस्मीति पूरुषः।
किमिच्छन् कस्य कामाय शरीरमनु संज्वरेत् ।।

3) यथानिर्देशं समाधेयम् — **8×2=16**

क) पञ्चमहायज्ञानां सामान्यपरिचयः प्रदीयताम् ।

अथवा

शुनःशेपाख्यानं संक्षेपेण वर्ण्यताम् ।

ख) केनोपनिषदि प्रतिपाद्यविषयं समासेन लिखत ।

अथवा

जीवात्मनः उत्क्रमणविषये बृहदारण्यकोपनिषद्वर्णितं तत्त्वमालोचयत ।